

Секція: Фіскальна політика в системі правового регулювання господарської діяльності

Сухонос Віктор Володимирович,

д-р юрид. наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Навчально-наукового інституту права СумДУ

КОРУПЦІЯ У ФІСКАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНЦЕПТ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ

Зміна соціального устрою і перехід до ринкової економіки в наш час проходить у тісному зв'язку з криміналізацією суспільних відносин і, як не парадоксально, остання набуває підвищених оборотів.

Серйозні недогляди, що сталися на початку проведення в Україні реформ у різних галузях державотворення і в т.ч. в економічній, правоохоронній, судовій і військовій, сприяли зростанню злочинності. Так після проголошення Україною незалежності була майже ліквідована система державного регулювання і контролю, правова база не встигала відображати і стояти на варті проведених у державі змін, процвітав правовий нігілізм. І що характерно: державна політика в соціальній сфері штучно гальмувалася, що, у свою чергу, призвело до зниження рівня духовних чеснот населення. Це сприяло зростанню злочинності (і особливо її організованих форм) та корупції. І сьогодні продовжується зрощування організованої злочинності з владними структурами країни, а за допомогою посадових осіб злочинці легалізують доходи, одержані злочинним шляхом [1].

В таких умовах стратегічним державним завданням є не тільки проведення фіскальної політики, а й наполеглива боротьба зі злочинністю взагалі і організованої злочинною діяльністю та корупцією зокрема. Безумовно така боротьба ведеться, але недостатньо. На мій погляд, вона повинна носити вже не стільки правовий, скільки політичний характер, бо злочинна діяльність в державі загрожує безпеці останньої.

Таке становище не може не турбувати як практичних працівників, так і юристів-науковців. Проте вони ведуть мову про злочинну діяльність в

основному в кримінально-правовому і кримінологічному аспектах. Вважаю, що така спрямованість зводиться лише до усвідомлення окремих злочинних актів. Наприклад, В. Колдін визначає злочинну діяльність як основний зміст злочину, який розслідується [2]. А. Ф. Зелінський стверджує, що злочинну діяльність необхідно віднести до тих понять, про які ми знаємо все, а також визначає, що злочинна діяльність – це особливий різновид діяльності людини [3]. У такому ж аспекті висловлюються й інші вчені. Тому можна прийти до висновку, що поняття “злочинна діяльність” використовується в основному під час висвітлення тих чи інших кримінально-правових питань і робиться акцент на тотожності понять “злочинність”, “злочини” і “злочинна діяльність”. Проте слід зазначити, що ці питання хоча і пов’язані між собою але все ж різні [4].

Так, злочин – це протиправне суспільно небезпечне діяння, яке здійснює суб’єкт для досягнення своєї мети. Характер і кількість діянь можуть бути різними в залежності від умов і використання засобів для досягнення мети. Злочинність – це сукупність протиправних діянь (злочинів), а злочинна діяльність – цілеспрямовані специфічні засоби і шляхи протиправного існування суб’єктів як соціальних елементів життєдіяльності суспільства, де одиничний злочин виступає як частина (елемент) такої діяльності [5, с. 45–56].

Сучасна злочинність в Україні характеризується новими її видами, масштабністю, організованістю, професіональністю, транснаціональністю, технічним озброєнням, а це у свою чергу вимагає від держави прийняття і впровадження певних засобів правового попередження і, можна стверджувати, протистояння злочинності. Але як це зробити, якщо реформування правоохоронних органів і судів ще не закінчене і, нажаль, нова команда політиків намагається механічно скопіювати зарубіжний досвід здійснення реформ і державно-правового устрою, запровадити іноземні технології правоохоронної діяльності без належного наукового обґрунтування. Проте актуальність дослідження проблематики, пов’язаної з

корупційною злочинністю у наш час ні в кого не викликає сумніву. Недарма на сесії Генеральної Асамблеї ООН з приводу прийняття конвенції проти корупції остання буда визначена як “соціальна чума”, епідемія, якою вражені всі прошарки суспільства” [6].

Відомо, що корупція послаблює демократію й правопорядок, що призводить до порушення прав людини, змінює ринкові механізми, погіршує якість життя людини, сприяє організованій злочинності, тероризму та навіть загрожує міжнародній безпеці.

Дослідження феномену корупційної злочинності пов’язане з певними труднощами. Одна з них полягає в тому, що ці злочини належать до розряду високолатентних, а дані офіційної статистики далеко не повною мірою відображають всі характеристики цього виду злочинної діяльності. За таких підстав і фіскальна політика держави не може бути на належному рівні. А тому, щоб картина була реальною, тобто відповідала дійсності в частині наявності корупційних процесів для реалізації фіскальної політики держави і з боку податкових органів, необхідно спиратися на суб’єктивну інформацію. Слід наголосити, що міжнародне співробітництво полягає не тільки у створенні ефективних механізмів протидії транснаціональним формам корупції а й у формування єдиного понятійного апарату, зокрема чіткого визначення самого поняття “корупція”, яке в законодавстві України поки що відсутнє, а те, що є – невиправдано варіативне. Думок щодо визначення корупції надто забагато, що навіть запам’ятати всі пропозиції просто неможливо. Автор вважає, що однією з найбільш важливих причин такого становища є те, що феномен корупції як соціального явища в широкому розумінні виходить поза межі дослідження кримінального права та кримінології, а тому є складним синтетичним соціально-філософським і кримінологічним поняттям, що не дає можливості розкрити весь його зміст і зумовило надто забагато його визначень у науці, навіть етимологічне походження терміна “корупція” викликає суперечки [7].

Підводячи підсумки, можна стверджувати, що фіскальна політика України тобто сукупність певних її заходів у сфері оподаткування та державних витрат не може проводитися на належному рівні без наполегливої і дієвої боротьби з корупційними явищами, які сприяють не тільки ухиленню від сплати податків, а й відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухонос В. В. Боротьба з відмиванням брудних коштів на ринку фінансових послуг / В. В. Сухонос // Правове регулювання відносин на фінансовому ринку: стан та напрями вдосконалення : монографія / В. В. Сухонос та ін.; [наук. ред. В. Д. Чернадчук]. – Суми, 2013. – С. 311–336.
2. Колдин В. Я. Криміналістическое знание преступной деятельности : функция моделирования / В. Я. Колдин // Советское государство и право. – 1987. – № 2. – С. 66–74.
3. Зелінський А. Ф. Кримінологія / А. Ф. Зелінський. – Харків : Рубікон, 2000. – 240 с.
4. Аркуша Л.І. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності: характеристика, виявлення, розслідування : монографія /Л.І. Аркуша. – Одеса, 2010. – 375 с.
5. Сухонос В. В. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. В. Сухонос. – Суми : Університетська книга, 2016. – 375 с.
6. Документи ООН APES/34/169
7. Сухонос В. В. Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах (науково-теоретичні аспекти) : монографія / В. В. Сухонос. – Суми : Університетська книга, 2015. – 85 с.

Сухонос, В.В. Корупція у фіскальній політиці: теоретичний концепт і перспективи подолання [Текст] / В.В. Сухонос // Фіскальна політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 24 листопада 2017 р. - Вінниця : ТОВ "Нілан-ЛТД", 2017. - С. 493-495.